

PHÂN TẦNG XÃ HỘI Ở VIỆT NAM TRONG QUÁ TRÌNH CHUYỂN ĐỔI SANG NỀN KINH TẾ THỊ TRƯỜNG VÀ HỘI NHẬP QUỐC TẾ*

BÙI LAN

Phân tầng xã hội là một hiện tượng kinh tế - xã hội, gắn liền với quá trình biến đổi, phát triển của lịch sử loài người và diễn ra trên mọi lĩnh vực của đời sống xã hội. Hiện nay, sự phát triển của phân tầng xã hội đang làm biến đổi sâu sắc cơ cấu xã hội, có thể dẫn đến sự hình thành một cơ cấu xã hội mới và ảnh hưởng mạnh mẽ đến sự phát triển của xã hội. Tuy nhiên, ở nước ta, cho đến nay vẫn chưa có sự nhận thức khoa học đầy đủ về vấn đề này cũng như chưa giải quyết triệt để những yêu cầu bức xúc của thực tiễn đặt ra.

Trong bối cảnh đó, cuốn chuyên khảo “*Phân tầng xã hội ở Việt Nam trong quá trình chuyển đổi sang nền kinh tế thị trường và hội nhập quốc tế*” của tác giả Lê Văn Toàn do Nhà xuất bản Chính trị quốc gia ấn hành thực sự có ý nghĩa cả về lý luận và thực tiễn. Cuốn sách không chỉ khái quát bức tranh về các giai tầng trong xã hội mà còn làm sáng tỏ rất nhiều vấn đề về phân tầng xã hội ở Việt Nam trong giai đoạn hiện nay.

Ngoài phần Mở đầu và Kết luận, cuốn sách được chia thành 4 chương: *Chương 1. Cơ sở lý luận về phân tầng xã hội; Chương 2. Thực trạng phân tầng xã hội trong quá*

trình chuyển đổi sang nền kinh tế thị trường ở Việt Nam; *Chương 3. Những yếu tố tác động đến phân tầng xã hội ở Việt Nam hiện nay; và Chương 4. Xu hướng phân tầng xã hội ở Việt Nam trong quá trình hội nhập quốc tế và đề xuất về chính sách.*

Trong Chương 1, tác giả đã làm rõ nội dung khái niệm *phân tầng xã hội* và một số khái niệm có liên quan (phân hóa xã hội, phân hóa giàu nghèo), đồng thời, đưa ra cách tiếp cận lý thuyết xã hội học để nhìn nhận, đánh giá về phân tầng xã hội ở Việt Nam trước và sau Đổi mới đất nước. Có thể nói, sự vận dụng các lý thuyết kinh điển và hiện đại của các nhà xã hội học phương Tây và Việt Nam (nhất là của C. Mác, Max Weber) về phân tầng xã hội đã giúp tác giả có được cơ sở lý luận quan trọng; từ đó, lựa chọn phương pháp, xây dựng các chỉ báo để nhận diện về phân tầng xã hội ở nước ta trong quá trình phát triển kinh tế thị trường và hội nhập quốc tế.

Khái quát về phân tầng xã hội trong quá trình phát triển của lịch sử và nhận diện thực trạng phân tầng xã hội ở nước ta trong thời kỳ Đổi mới; trên cơ sở đó, xây dựng mô hình tổng hợp về các giai tầng xã hội ở Việt Nam trong giai đoạn hiện nay là những

* Lê Văn Toàn (2012), *Phân tầng xã hội ở Việt Nam trong quá trình chuyển đổi sang nền kinh tế thị trường và hội nhập quốc tế*, Nxb Chính trị quốc gia, Hà Nội, khổ 14,5 x 20,5cm.

nội dung được đề cập trong Chương 2. Bức tranh toàn cảnh về phân tầng xã hội ở Việt Nam hiện nay cho thấy phân tầng xã hội có cả mặt tích cực và mặt tiêu cực. Việc mô tả và làm sáng tỏ về thực trạng này đã cung cấp những căn cứ khoa học cho việc tiếp tục đổi mới, hoàn thiện chính sách. Tác giả cho rằng, để giải quyết tình trạng bất bình đẳng cố hữu của hệ thống phân tầng xã hội hình “kim tự tháp” (với đa số nông dân ở dưới đáy) ở nước ta hiện nay, chúng ta cần xây dựng một mô hình xã hội mà ở đó, tầng lớp trung lưu sẽ chiếm đông đảo - đó là một cơ cấu xã hội ít phân cực hơn.

Phân tầng xã hội chịu nhiều tác động bởi những nhân tố kinh tế, chính trị, văn hóa, xã hội rất phức tạp; trong đó, các nhân tố thuộc về hệ thống chính sách vĩ mô của Nhà nước đóng vai trò rất quan trọng. Vì vậy, trong Chương 3, tác giả đã phân tích khá toàn diện những yếu tố tác động đến phân tầng xã hội từ cấp độ cá nhân, gia đình đến các yếu tố thuộc hệ thống chính sách, pháp luật và cơ chế thị trường. Từ đó, xây dựng mô hình hồi quy đa biến để chỉ rõ sự tác động của các yếu tố trên đến sự phân tầng xã hội.

Ở Chương 4, cuốn sách tập trung luận giải những xu hướng biến đổi của các giai tầng xã hội trong thời gian tới và những diễn biến đa chiều của phân tầng xã hội trên các lĩnh vực của đời sống xã hội. Từ đó, đề xuất về chính sách đối với phân tầng xã hội nhằm phát huy mặt tích cực và hạn chế mặt tiêu cực của phân tầng xã hội trong quá trình đổi mới đất nước (Hoàn thiện hệ thống chính sách xã hội; Thực hiện tốt chủ trương xóa đói giảm nghèo; Đổi mới và nâng cao chất lượng giáo dục; Mở rộng và đa dạng hóa các loại hình đào tạo nghề...).

Sau cùng, tác giả nhận định, phân tầng xã hội là xu hướng vận động tất yếu mang tính quy luật của nền kinh tế thị trường. Vấn đề ở chỗ là cần phải có những cơ chế, chính sách thích hợp tạo điều kiện cho phân tầng diễn ra theo xu hướng *phân tầng xã hội hợp thức chiếm vị trí chủ đạo*. Trong đó, cần gắn chặt phát triển kinh tế với phát triển văn hóa; thực hiện tiến bộ, công bằng xã hội và đặt nó trong một chiến lược phát triển kinh tế - xã hội tổng hợp của đất nước.

Cuốn sách đề cập đến vấn đề khá rộng, phức tạp và nhạy cảm nên nội dung không tránh khỏi những hạn chế nhất định. Sự phân tích và dự báo về những biến đổi trong cơ cấu giai cấp - xã hội và những mâu thuẫn mới nảy sinh trong nhân dân còn chưa được xem xét một cách toàn diện, đầy đủ. Tuy nhiên, có thể nói, đây là công trình mang tính “thời sự” và rất có ý nghĩa (cả về lý luận và thực tiễn) về vấn đề phân tầng xã hội ở nước ta. Những số liệu tổng hợp cũng như những nhận định về phân tầng xã hội sẽ là những căn cứ khoa học có giá trị cho Đảng, Nhà nước ta trong việc hoạch định và thực thi chính sách phát triển kinh tế - xã hội của đất nước. Đây cũng là một tài liệu tham khảo hữu ích cho những ai nghiên cứu, học tập hoặc muốn quan tâm, tìm hiểu về vấn đề này.